

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีขั้นตอนในการศึกษาและสรุปผล ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12

สรุปผล

สรุปผลการพัฒนาสมรรถนะครูโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ ดังนี้

การพัฒนาสมรรถนะครูบรรลุเป้าหมายตามกรอบการศึกษาทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการสร้างความรู้สึกร่วมกันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมกันในกลุ่มผู้เรียนตามกรอบการศึกษาค้นคว้า เป็นลักษณะแบบกัลยาณมิตรต่อกัน เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในการทำงาน จึงได้นำกิจกรรมเทคนิคการสอนแบบ STAD (Student Teams Achievement Division) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรมแบบนี้โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนแบ่งงานกันทำ และไม่ได้เน้นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ไม่น่าสนใจ ผู้ศึกษาค้นคว้าจึงได้เสนอแนะและพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยการนิเทศการสอนกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อได้เปลี่ยนแปลงกิจกรรมใหม่ โดยให้ผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่ม ดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายช่วยเหลือกันในกลุ่ม ตลอดจน

การดำเนินงานระหว่างผู้ศึกษาค้นคว้ากับกลุ่มกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มกลุ่มเป้าหมายกับผู้เรียนด้วยกัน มีความพอใจในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือได้มากขึ้น

2. ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนร่วมมือกันทำงานในกลุ่ม ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียนมีการซักถามช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับเพื่อนๆ โดยจัดกิจกรรมเทคนิคแบบ Jigsaw แบ่งกลุ่มผู้เรียนทุกกลุ่มจะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมเดียวกัน กลุ่มเป้าหมายจะแบ่งเนื้อหาของเรื่องออกเป็นหัวข้อย่อยที่จะให้ผู้เรียนรู้ออกเป็นหัวข้อย่อยเท่ากับจำนวนสมาชิกแต่ละกลุ่ม และมอบหมายให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มศึกษา สมาชิกแต่ละคนจะค้นคว้าคนละหัวข้อ ผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องของตนเองได้รับมอบหมาย สมาชิกต่างกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในหัวข้อเดียวกัน ก็จะทำการศึกษาร่วมกัน จากนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะกลับเข้ากลุ่มเดิมของตนเอง ซึ่งการจัดกิจกรรมแบบนี้ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันและเรียนอย่างมีความสุข ทำให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามกรอบการศึกษา

3. ด้านความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคลในกลุ่ม การพัฒนาบุคลากรในวงรอบที่ 1 กลุ่มเป้าหมายไม่สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนา เนื่องจากไม่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมไม่เข้าใจวิธีการใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรมที่จะฝึกให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มมีความรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญที่สุด ใครคนใดหนึ่งจะขาดไม่ได้ ทุกคนจะต้องรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย จึงได้ดำเนินการจัดกิจกรรมในวงรอบที่ 2 โดยกรณีพิเศษแบบกัลยาณมิตร ทำให้กลุ่มเป้าหมาย มีความมั่นใจ และสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือบรรลุเป้าหมาย

4. ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงาน กลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีการเข้ากลุ่มทำงานร่วมกันเข้าสังคมกับเพื่อนในกลุ่มได้ปรับตัวเข้าหากัน มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน งานที่ได้รับมอบหมายจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในด้านนี้ คือ ใช้เทคนิคการสอนแบบ STAD c และแบบ L.T. โดยมีเป้าหมายของกลุ่มๆ ละ 4-5 คนทุกคนในกลุ่มมีการวางแผน แบ่งหน้าที่กัน มีการประชุม ปรึกษาหารือ อภิปรายในกลุ่ม เป็นการฝึกฝนทักษะทางสังคมให้ผู้เรียนมีการสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงาม และกลุ่มเป้าหมายมั่นใจ ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

5. ด้านความรู้ ความเข้าใจในดำเนินงานด้วยกระบวนการกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือที่จะใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลักในการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายยังไม่ชัดเจนใน

การจัดกลุ่มผู้เรียน หลังจากได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีความรู้ในการจัดกลุ่มผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ มีการละผู้เรียน เก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในกลุ่ม มีความเสมอภาค ไม่มีกลุ่มใดมีแต่เฉพาะคนเก่ง หรือคนไม่เก่งอยู่ในกลุ่มเดียวกันทุกคนช่วยเหลือกัน และทำกิจกรรมได้อย่างมีความสุข ดำเนินงานเสร็จทันเวลาตามที่กำหนดให้ทำงานเสร็จไล่เลี่ยกัน เพราะสมาชิกทุกกลุ่มมีคุณสมบัติคล้ายๆกัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้า โดยหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษาเขต 12 มีผลการดำเนินงานที่เป็นประเด็นน่าสนใจควรมานำอภิปราย ดังนี้

1. กิจกรรมที่สร้างความรู้สึกร่วมกันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบตามลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ กลุ่มเป้าหมายจะใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วม กลุ่มเป้าหมายมีความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก ซึ่งทุกคนจะวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการกลุ่มมาดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ตามกรอบของกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 5 ด้าน ซึ่งสอดคล้อง กับสุวิทย์ มูลคำ (2545, 134) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันในการเรียนรู้โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกันออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ซึ่งเป็นลักษณะการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันทั้งในส่วนตัวและส่วนร่วม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียน กลุ่มเป้าหมายสามารถมอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงาน ระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมทุกคนมีการซักถาม ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในกลุ่มของตน เพื่อให้งานนั้นประสบผลสำเร็จทุกคนร่วมมือกัน ช่วยเหลือกันในการทำงานมากยิ่งขึ้น เพราะกลุ่มเป้าหมายได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบต่างๆ เช่น เทคนิคการสอนแบบ TGT, STAD Jigsaw และ LT ซึ่งแต่ละเทคนิคจะเป็นการร่วมมือเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทุกคนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกันเป็นการดำเนินงานด้วยกระบวนการกลุ่ม นักเรียนได้เรียนร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียน

ซึ่งสอดคล้องกับ มิสมร ผลทรัพย์ (2547, 103-105) พบว่าการจัดกิจกรรมในการพัฒนาส่งผลให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือให้กับผู้เรียนได้ โดยมีระบบขั้นตอนในการจัดการเรียนการสอนมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียน การจัดกลุ่มการทำงานของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนทุกคนมีบทบาทสำคัญเท่ากันในการทำงาน บุคลากรสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปลุกฝัง และสร้างความรู้สึกรักให้กับผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมกันระหว่างผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือดำเนินไปตามเทคนิคที่นำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นสอดคล้องกับพัชรินทร์ ยุกตะทัต (2548, 81-82) ที่พบว่าครูได้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธีการต่างๆ ได้ สามารถที่จะนำวิธีการเหล่านี้ไปใช้ในการดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่ผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

3. ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณเป็นคนที่สำคัญคนหนึ่งในกลุ่มที่จะขาดไม่ได้ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม และทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด ความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม คือ ผลประโยชน์ของนักเรียนทั้งกลุ่ม ผู้ศึกษาค้นคว้าได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบกัลยาณมิตรให้มีการช่วยเหลือกัน ผู้เรียนสนใจการเรียนมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สอดคล้องกับสลาวิน (Slavin, 1995, 2-7) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นวิธีสอนที่นำไปประยุกต์ใช้ได้กับหลายวิชาและหลายระดับชั้น โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยโดยทั่วไปมีสมาชิกในกลุ่ม จำนวน 4 คน ที่มีความสามารถต่างกัน เป็นนักเรียนเก่ง จำนวน 1 คน ปานกลาง จำนวน 2 คน และอ่อน จำนวน 1 คน นักเรียนในกลุ่มต้องเรียน และรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน นักเรียนจะประสบผลสำเร็จต่อเมื่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทุกคนประสบผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายร่วมกัน จึงทำให้นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนพึ่งพากัน และสมาชิกในกลุ่มจะได้รับรางวัลร่วมกัน เมื่อกลุ่มทำคะแนนได้ดีตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบร่วมกันทุกๆ คนร่วมมือในการทำงานกลุ่มมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน มีโอกาสพูดแสดงเจตคติแสดงความคิดเห็นลงมือกระทำอย่างเท่าเทียมกัน

4. ฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายได้ฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถในการเข้าสังคมกับเพื่อนในกลุ่มได้ พัฒนาผู้เรียนโดยดึงเอาความสามารถของตนเองออกมาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมให้นักเรียนไม่เก่งเกิดความภาคภูมิใจ รู้จักสละเวลา เกิดความซาบซึ้งในน้ำใจของเพื่อนสมาชิกด้วยกัน ลดพฤติกรรมก้าวร้าวของตน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขสอดคล้องกับสลาวิน (Slavin, 1995, 20) ที่กล่าวไว้ว่าในมิติของการพัฒนาความสัมพันธ์

ทางสังคมการเรียนรู้แบบร่วมมือจะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีกับบุคคลอื่น ลดความรู้สึกเหลื่อมล้ำทางเพศ สังคม เศรษฐกิจ และอื่นๆ ลง มีแต่ความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือกันและกันมาแทนที่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเก่งในมิติของมนุษย์สัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Interpersonal) ในทางที่ดีงาม จึงทำให้การฝึกฝนทักษะทางสังคม และทักษะในการทำงานกลุ่มบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับมิสมร ผลทรัพย์ (2547, 103-105) และ อุเทน ลำพวย (2547, 144) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมในการพัฒนาส่งผลให้ครูกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือให้ผู้เรียนได้ โดยมีระบบขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ปลูกฝัง และสร้างความรู้สึกละให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางสังคมและทักษะในการทำงานกลุ่มร่วมกันได้ และสอดคล้องกับทัศน พงษ์สันเทียะ (2548, 126) พบว่านักเรียนตระหนักว่า ผลงานของกลุ่มที่ร่วมมือกันอย่างดีภายในกลุ่มจะดีกว่าต่างคนต่างทำและสามารถใช้เวลาที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ดำเนินงานด้วยกระบวนการกลุ่ม กลุ่มเป้าหมายจัดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนทุกคนเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่ม โดยเน้นการทำงานร่วมกันใช้กระบวนการกลุ่ม มีการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ทำให้เกิดการระดมความคิด นำข้อมูลมาพิจารณา ร่วมกัน เพื่อประเมินคำตอบที่เหมาะสมที่สุด เป็นการส่งเสริมให้ช่วยกันคิดหาข้อมูลให้มาก และวิเคราะห์ตัดสินใจเลือก ตลอดจนพัฒนาทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อีกทั้งเสริมทักษะสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งเสริมทุกคนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จตามกรอบที่ครูกำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน และทุกคนมีการพัฒนาก้าวหน้าขึ้น นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินงานร่วมกันเป็นกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นแบบกัลยาณมิตร มีการปรึกษาการดำเนินกิจกรรมการสอนร่วมกัน เสนอแนะการจัดกิจกรรมการสอน และแก้ไขส่วนบกพร่องของการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการกลุ่มในการนิเทศ ทำให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่มร่วมมือช่วยเหลือกันของผู้เรียน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสอดคล้องกับ สลาวิน (Slavin, 1995, 20) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในมิติของการพัฒนาความสัมพันธ์ ทางสังคมการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในแง่ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในทางที่ดีกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ ลดความรู้สึกเหลื่อมล้ำทางเพศ สังคม เศรษฐกิจ และอื่นๆ ลง มีแต่ความกระตือรือร้นในการให้ความช่วยเหลือกันและกันมาแทนที่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณลักษณะดี เก่ง มีสุข ให้แก่ผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ชีรภาพ วรามิตร (2547, 71-80) กล่าวว่า ครูมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนสามารถออกแบบการสอนให้สอดคล้องกับศักยภาพของ

ผู้เรียน นักเรียนมีความสุขสนุกสนานกับการเรียน กล้าแสดงความคิดเห็น อภิปรายซักถาม วิเคราะห์ ผลงานของกลุ่ม และโรงเรียนมีระบบนิเทศการสอนที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครูมีทัศนคติที่ดีต่อ การนิเทศ ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันและสอดคล้องกับ พุทธา โศตรพิมพ์ (2548, 111-113) ที่พบว่า ครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอนทั้งเนื้อหา และวิธีการจัดกิจกรรม และสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างหลากหลาย ตลอดทั้งมีการใช้ สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนได้มีพฤติกรรมการเรียนรู้ในการฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัด และ สรุปรูปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ตลอดจนได้แสดงออกอย่าง ชัดเจนและมีเหตุผล ทำให้นักเรียนได้รับการเสริมแรงและจูงใจให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาด้วย ตนเองได้ฝึกค้นและทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การดำเนินการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ควรพัฒนา ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของบุคคล เพื่อให้ผลที่ได้มีประสิทธิภาพและผู้เรียน ได้ เรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือควรจัดให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาเพื่อเพิ่ม ะสิทธิภาพของกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น

1.3 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือควรให้มีการศึกษาเอกสารให้ผู้สอน เข้าใจก่อนแล้วจึงจัดอบรมและการนิเทศ เพื่อผลการพัฒนาที่สมบูรณ์

1.4 ควรจัดหาหนังสือ และเอกสารเกี่ยวกับเทคนิคการสอนแบบร่วมมืออย่าง หลากหลาย เพื่อให้ครูได้นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อไป

1.5 ควรนำกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้กับทุกสาขาวิชาทุกระดับชั้นเพราะ ผู้เรียนส่วนมากมีความสุข และสนุกกับการเรียนที่เป็นกระบวนการกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการพัฒนาการทำงานกลุ่มของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้านกระบวนการกลุ่ม

2.2 ควรมีการเตรียมการให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์ และมั่นใจมีทักษะการทำงาน กลุ่มก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือในสาระวิชาอื่นๆ

2.4 ควรมีการศึกษาการพัฒนาบุคลากรครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิควิธี หรือรูปแบบการสอนอื่นๆ อีก เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และเป็นแบบอย่างที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

